

EnviroInfo

Súčasná spoločnosť disponuje veľkým množstvom informácií, ktorým sa pripisuje rôzny stupeň dôležitosti z pohľadu rozhodovania. Prístup k týmto informáciám sa riadi podľa súčasnej platnej legislatívy. Je potrebné však zdôrazniť potrebu tvorby metainformácií (metaúdajov) bez ohľadu na legislatívne zázemie. Z pohľadu možnosti využívania informácií majú práve metaúdaje popredné postavenie. Metaúdaje slúžia na samotný popis informácií rôzneho druhu. Na základe tohto popisu môžu byť informácie následne vyhľadané aj s potrebnými inštrukciami, ktoré bližšie charakterizujú možnosti použitia danej informácie. Pri porovnaní metaúdajov k záznamom, s ktorými sa denne stretávame pri nákupe potravín alebo pri výbere produktov a služieb, ktoré slúžia na ich popis, nám ani len nenapadne fakt, že ide o metaúdaj o danom produkte. Tak isto aj na poli informácií by metaúdaje mali tvoriť neoddeliteľnú súčasť poskytovaných informácií.

Posledné obdobie prinieslo z pohľadu informácií veľa nových skutočností v rámci Európskej únie ovplyvňujúcich Slovensko ako člena EÚ. V máji 2007 bola schválená smernica INSPIRE 2007/2/EC, ktorá predstavuje právny rámec pre vytvorenie a prevádzkovanie infraštruktúry priestorových informácií v Európe za účelom formulovania, implementácie, monitorovania a vyhodnocovania politik spoločnosti na všetkých úrovniach a poskytovania verejných informácií. V procese implementácie smernice sú dôležité implementačné pravidlá, ktoré dopĺňajú jednotlivé články smernice. Rok po prijatí smernice vošli do platnosti aj implementačné pravidlá pre metaúdaje. Tento fakt poukazuje na nevyhnutnosť tvorby a zberu metaúdajov ako jedného z hlavných článkov budovania infraštruktúry priestorových informácií. Tieto významné dokumenty budú dôležité pre vývoj aplikácií zameraných na tvorbu a publikovanie metaúdajov.

SAŽP je od roku 2001 správcou metainformačného systému v rezorte životného prostredia. Pôvodný Katalóg dátových zdrojov (KDZ) bol register, vytvorený a prevádzkovaný v zmysle požiadavky zberu a sprístupnenia metaúdajov o údajoch vytvorených alebo získaných Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky a organizáciami rezortu životného prostredia. Register „Osobitne verejne prístupný zoznam“ (OVPZ) bol prevádzkovaný v zmysle zákona NR SR č. 205/2004 Z. z., ktorý upravuje podmienky a postup pri zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí.

Rok 2006 priniesol zmenu v ponímaní tvorby a zberu metaúdajov, hlavne z pohľadu štandardizácie. V tomto roku bol spustený do prevádzky jednotný metainformačný systém EnviroInfo v súlade s medzinárodnými štandardmi a ISO normami (ISO 19115, ISO 15836 (Dublin Core)). Snahou bolo vytvoriť medzinárodne akceptovateľný metainformačný systém najmä vzhľadom na fakt, že metainformačný systém tvorí jeden z kľúčových elementov nevyhnutných pre vytvorenie environmentálnej infraštruktúry

priestorových informácií v zmysle INSPIRE. Nakoľko však problematika INSPIRE zastrešuje len oblasť tvorby metaúdajov pre **priestorové informácie** a nepokrýva požiadavky národnej legislatívy (zákon č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí, zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám), bol metainformačný systém EnviroInfo rozšírený o modul tvorby metainformácií pre **nepriestorové informácie**. Jedná sa o tvorbu metainformácií pre „Dokument“, „Databáza“, „Iné“. K dnešnému dňu sa v EnviroInfo tvoria metazáznamy pre tieto okruhy informácií:

1. o stave zložiek životného prostredia, najmä ovzdušia, vody, pôdy, horninového prostredia, krajiny a voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov, biotopov, vrátane geneticky modifikovaných organizmov, ako aj o interakciách medzi týmito zložkami,
2. o faktoroch, ako sú látky, energia, hluk, vibrácie, žiarenie, odpad, vrátane rádioaktívneho odpadu, emisie a iné uvoľňovanie znečisťujúcich látok do životného prostredia, ktoré znečisťujú, poškodzujú alebo môžu poškodiť zložky životného prostredia uvedené v prvom bode,
3. o činnostiach a opatreniach, vrátane administratívnych opatrení, predpisov, politikách, plánoch, programoch a dohodách vo veciach životného prostredia, ktoré ovplyvňujú alebo môžu ovplyvniť zložky alebo faktory uvedené v prvom a druhom bode, ako aj o činnostiach a opatreniach na ochranu týchto zložiek,
4. o správach o aplikovaní podmienok všeobecne záväzných právnych predpisov na úseku starostlivosti o životné prostredie,
5. o analýzach nákladov a prínosov a o ďalších analýzach a podkladoch ekonomického charakteru používaných v rámci opatrení a činností uvedených v treťom bode alebo
6. o stave zdravia a bezpečnosti osôb, vrátane prípadnej kontaminácie potravinového reťazca, o fyzikálnych, chemických a biologických faktoroch životného prostredia vo vzťahu k zdraviu ľudí, o kultúrnych lokalitách a sídelných štruktúrach, ak sú alebo môžu byť dotknuté v dôsledku stavu

zložiek životného prostredia uvedených v prvom bode alebo cez tieto zložky z hociakého z dôvodu uvedených v druhom a treťom bode.

Podrobnejšie informácie sú dostupné priamo na stránke metainformačného systému EnviroInfo dostupnej na adrese: <http://enviroinfo.enviroportal.sk>.

Po dvoch rokoch nepretržitej prevádzky metainformačného systému EnviroInfo, na základe pripravovaných legislatívnych zmien vyplývajúcich z NKIVS (Národná koncepcia informatizácie verejnej správy) a KRIS (Koncepcia rozvoja informačných systémov) vznikla požiadavka na zhodnotenie doterajšieho postupu pri tvorbe metainformačného systému.

Na základe NKIVS sa stane Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) správcou registra priestorových informácií (RPI) ako jedného zo štyroch základných registrov. Vzhľadom na túto skutočnosť bude potrebné prehodnotiť doterajší postup pri tvorbe metainformačného systému. Jeho rozsah je totiž z pohľadu INSPIRE príliš širokospektrálny.

Jednou z funkcionalít metainformačného systému je aj možnosť automatizovaného zberu metaúdajov z existujúcich informačných systémov prevádzkovaných v rámci rezortu MŽP. Tento proces zberu metaúdajov zjednodušuje tvorbu a následne odstraňuje duplicitu vo vytváraných záznamoch. V súčasnosti sa do metainformačného systému automatizovane dostávajú len informácie z Informačného systému prevencie závažných priemyselných havárií a z Informačného systému EIA/SEA.

Dôležitými termínmi pri budovaní a tvorbe metainformačného systému z pohľadu geopriestorových metaúdajov sú roky 2010 až 2013, dokiaľ majú byť podľa implementačných pravidiel INSPIRE dostupné metaúdaje pre oblasť údajov podľa príloh I až III smernice. Tieto metaúdaje musia spĺňať požiadavky INSPIRE pre metaúdaje a musia byť dostupné cez Európsky geoportál. Európsky geoportál je prístupný na adrese: <http://www.inspire-geoportal.eu/>

Ing. Ján Tóbiš
Slovenská agentúra životného prostredia
Banská Bystrica

